

huwelijk, bouwt voort op en sluit zich aan bij hetgeen „van den beginne“ is. Het valt immers binnen de voorzienigheid?

Wij gaan hier niet verder op in.
Men wil ons laten gelooven, dat dit vierde formulier een compromis is. 't Zal allicht zoo bedoeld zijn, en dat maakt het nog des te miserebeler voor een „kerk“ die pas zooveel ongelukken met bindingen aan één enkel legstukje uit een heelen breeden mozaiek-vloer-van-compromis heeft aangericht. Hoe dit zij: dit bepaalde zinnetje verdient niet eens den naam van compromis. Een compromis moet op een of andere manier op twee elkaar bekampende meeningen ingaan. Dit stukje proza gaat nergens op in. Het is gesproken in de ruimte. Zoo iets van: het contract tusschen A en B is zoo ingericht, dat de echte A met den echten B te doen krijgt en nochtans de echte B met den echten A te doen krijgt.

We komen volgende week tot een afsluiting in thetischen vorm: voor ditmaal genoeg. K. S.

KEPKELUK LEVEN

„EENIGHEID DES GELOOFS“.

Nu van vele zijden gevraagd wordt hoe wij het verschijnen van het nieuwe blad „Eenigheid des Geloofs“ moeten beoordeelen, lijkt het mij goed als antwoord op die vraag de volgende brieven te publiceren.

Toen ik van den Uitgever het verzoek ontving mede te werken, schreef ik dezen brief:

Zeer tot mijn spijt kon ik de vergadering inzake „Eenigheid des geloofs“ niet bijwonen. Dit spijt me te meer, omdat ik tot nu toe wegens ziekte en drukte met U over dit blad geen contact kon hebben en ook omdat ik ten aanzien van het samenwerken in een blad van twee namen enkele opmerkingen wilde maken waaromtrent ik gaarne het oordeel der redactie wilde vernemen voor en aler ik een definitieve beslissing zal kunnen nemen inzake een eventuele medewerking. Voor de duidelijkheid moge ik mijn opmerkingen onder de volgende punten ordenen.

1e. Wanneer een blad als „Eenigheid des geloofs“ wordt uitgegeven, kan dat alleen in waarachtigheid geschieden, wanneer de werkgemeenschap, die het blad redigeert zal, inderdaad in „eenigheid des geloofs“ verbonden is.

2e. Voor een werkgemeenschap welke voor haar deel exponent der „Gereformeerde gezindte“ wil zijn, vindt deze eenigheid des geloofs haar uitdrukking in de gereformeerde belijdenisschriften: de drie formulieren van eenigheid.

3e. De gemeenschappelijke erkenning van het bestaan van deze eenigheid des geloofs, welke volgens Zondag 21 van den Heid. Cat. het criterium en doel der kerkvergadering is, impliceert, dat in allen leeft het oordeel dat de kerkelijke gedeelheid van hen, die in deze eenigheid des geloofs voor Gods aangezicht staan, een zonde is voor God en dat dus op die eenheid moet worden aangewerkt, gehoor gevende aan een opdracht van Christus.

4e. De gemeenschappelijke erkenning van het bestaan van een dergelijke eenigheid des geloofs betekent, dat voor allen de hand aan de gereformeerde belijdenisschriften noodig maar ook voldoende is ter vorming of herstel van een waarachtige, kerkelijke eenheid.

5e. Uit het bovenstaande vloeit voort, dat naast of boven deze drie formulieren van eenigheid door allen die samenwerken geen kerkelijke confessionsale uitspraak kan worden aanvaard — afgedacht van zijn persoonlijk al of niet instemmen daarmee — als criterium voor de vorming of verbreking van kerkelijke eenheid.

6e. Dat het hanteren van een dergelijk naast of boven de drie formulieren van eenigheid vastgesteld stuk op zulk een wijze dat het als criterium wordt gehanteerd bij het al of niet opnemen of uitwerpen uit de kerkelijke gemeenschap en de ambtelijke bedieningen, als seculier moet getrandeerd worden.

Ik meen dat ten aanzien van het bovenstaande klaarheid moet verleggen zijn, zullen we in dit moment van de kerk-geschiedenis op waarachtige wijze kunnen pretenderen op een bepaald terrein te kunnen samenwerken „in eenigheid des waren geloofs“.

Op dit schrijven ontving ik een antwoord van De A. Dondorp van Heemstede, mede namens De van Teylingen van IJmuiden. De Dondorp is secr. van de redactie van „Eenigheid des geloofs.“ Ik antwoordde op dien brief aldus:

Amiel,

Het wordt meer dan tijd jullie brief te beantwoorden. Ik heb daarmee gewacht, omdat ik hoopte nog een reactie van De Graaf te zullen ontvangen. Dondorp schreef immers aan het eind van zijn brief: Ik schrijf je vast namens Van Teylingen en mij. Er wacht nog antwoord van De Graaf. Tot nu toe heb ik evenwel nog niets ontrent een antwoord van De Graaf vernomen. En omdat het eerste nummer van „Eenigheid des Geloofs“ inmiddels reeds verschenen is, wil ik mijn reactie op jullie brief niet langer voor me houden.

Ik zou eerst in het algemeen iets willen zeggen over het blad en daarna speciaal op enkele punten van jullie brief ingaan.

Voorop wil ik dan, dat een innig contact tusschen en een bewust streven naar eenheid van de uiteengescheurde deelen der Gereformeerde gezindte één van mijn innigste wenschen en bovenal — want wat betekenen mijn wenschen? — een zeer nadrukkelijk gebod van God en Zijn Zoon Jezus Christus is. Ik kan met een eerbij geweten zeggen dat mijn houding en actie in den kerkelijken strijd der laatste jaren niet het minst beheerscht en gestuurd werden door de begeerte aan dat gebod des Heeren gehoorzaam te zijn. Het was mijn vaste overtuiging — ik heb daarvan rekenschap afgelegd zowel in „Rondom 1905“ als in „In den chaos“ — dat het besluiten en handelen der Synodes van 1942 en volgende jaren de kloven

welke tusschen de verschillende sectoren van de Geref. gezindte reeds onheilspellend gapten, op volbrekt onverantwoorde wijze zouden verdiepen en verwijden en dat de Gereformeerde Kerken aldus op élanante wijze zouden inbotsen tegen den eenheidswil van onzen Heiland, welke Hij in zijn hoogerpriesterlijk gebed zoo aangrijpend vertolkt!

Zooals jullie weten ben ik reeds voor jaren gegrepen door het streven van Groen van Prinsterer en zijn „geheimraad“ Wormser, om de gansche Geref. gezindte naar de ware eenheid te leiden, dat wil zeggen: ze te vergaderen onder dezelfde kansen en om dezelfde avondmaalstafel om ze daarna en als gevolg daarvan ook in heel de geestelijke worsteling hunner dagen als één man te doen optreden. Ik wil graag hun spoor volgen. En ik zal iedere poging, ook die welke zich daarbij wil bedienen van een eigen orgaan, van ganscher harte steunen, indien zulk een poging ondernomen wordt conform de normen van waarachtigheid en eerbijheid, welke God voor al onze handelingen stelt.

Vervolgens wil ik opmerken, dat ik speciaal De Woelderink graag over een eigen blad zie beschikken. Het is volkomen terecht door Prof. Ridderbos Sr. nog onlangs gezegd, dat de beweging — naar mijn, en ook jullie, overtuiging een inderdaad reformatische beweging — tegen welke de Generale Synodes der laatste jaren zich zoo verbeten richtten, in Woelderink een der meest invloedrijke leiders bezit. Ik zal nooit den moeden tijd vergeeten welke ons in het ressort van de classis Haarlem samenbracht. Want levendig staan mij nog voor den geest de diepe vreugde waarin wij toen samen spraken over het groote geschenk Gods dat Hij in een boek als Woelderink's Doopsformulier aan zijn volk had gegeven. Wat waren we toen gelukkig! Met welk een ontroering beleefden we het wonder gebeuren, dat God ons vooral ook door Woelderink's werk van een anavisme van scholastiek, holle verstandelijkheid en pietisme verlosste, en ons deed verstaan wat het betekent te leven uit de belofte! Ik wil mij graag leerling van Woelderink noemen en dank God voor wat Hij ook mij in hem heeft gegeven. En zou ik dan niet graag zien, dat hij een eigen orgaan heeft, waarin zijn reformatische boodschap tot ons komen kan?

Daarbij komt nog iets — ik schrijf dat nu ik het eerste nummer heb doorgelezen —: wanneer „Eenigheid des Geloofs“ zoo voortgaat wordt het blad misschien wel de sterkste en meest gevarieerde tegenstander van de ongelukkige theologie waarmee de Synodes van 1942—1943 en 1945 de Gereformeerde Kerken vergiftigden en voortgaar te vergiftigen. Trouwens ook zonder het eerste nummer gezien te hebben stond dit reeds vast. Het was immers Woelderink die de scherpste kritiek op de beruchte leerutspakken gaf. Schreef hij niet in „Belofte en werkelijkheid“ dat „als de sacramenten verzekeren, dat men inwendig gehelligd is en men neemt aan, dat men dat van de kinderen niet weet of men ontken dat, dan zegt men, of dat God een leugenaar is of men werpt Gods parolen voor de wijnen. Maar in een dergelijke leer wordt het hart van de reformatische prediking dooddoelend gewond.“ De synodale leer komt, naar hij uitvoerig belooft, in meer dan één opzicht in „flagranten strijd“ met „de reformatische theologie“; ze vaart „met volle zellen de haven van de Roomsche leer“ in en ze tast „het stuk van de rechtvaardiging door het geloof alleen“ „in den hartader“ aan.

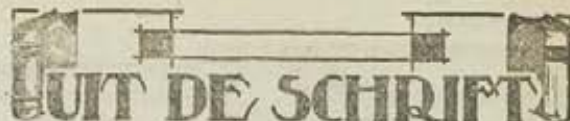
En hoe een man als Dr. Oorthuis over het synodale theologische geknulsel zou denken was ook voor jullie geen geheim! Het eerste nummer van „Eenigheid des Geloofs“ evenwel overtreft in dit opzicht aanstands reeds alle verwachtingen. Als Dr. Oorthuis schrijft dat de Heere tot ieder lid van Christus' kerk en dus ook tot ieder gedoopt kind zegt: „In den Doop heb ik u beloofd en bezwoeren, dat de belofte — en dan niet een „algemeen“, maar „Gods belofte van vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid om Christus' wille“ — ook voor u is, voor u persoonlijk — dan is daarmee al wat de synodes der laatste jaren utspakken, naar zijn „zakelijke“ en wat voor andersoortigen inhoud ook, radicaal verworpen. En zou ik mij om 's Heeren wil en om der gemeente wil daar niet over verheugen? Vooral ook omdat een blad als „Eenigheid des geloofs“ allicht ook op die plaatsen zal doordringen, waar Reformatie en Vrije Kerk reeds zijn verbannen.

Daarbij komt nog iets.

Ten gevolge en na de vrijmaking is een geheel andere situatie in de Gereformeerde kerken ingetreden. Globaal genomen kon men vroeger drieërlei, niet scherp afgegrensde, maar toch in haar kern zich duidelijk van elkaar afteekende strooming onderscheiden. Er was voorreest de steeds zwakker wordende groep van hen, die nagenoeg kritiekloos leefden uit de kuyperiaansche traditie. De theologie van Kuyper, zijn systeem, was hun vleesch en bloed geworden. Onbewust identificeerden zij de kuyperiaansche conceptie met de boodschap der belijdenis, ja met Gods eigen woord. Het is deze strooming welke op de synodes van 1942 en volgende jaren de overwinning behaalde, al blijkt deze overwinning hoe langer hoe meer juist voor haar een Pyrrhus-overwinning te zijn geweest.

Daaropgevolg — ik zou bijna zeggen: uiterst links — roerde zich de steeds zeer sterke subjectivistische strooming. Ravinck gaf in zijn bekende rede „De toekomst onzer kerken“ daarvan een fijne typeering. De vertegenwoordigers van deze nuance verlegden volgens hem het accent van het dogma naar eigen beleving en ervaring. De primaire vraag was voor deze menschen niet: wie is Christus? maar: wie is Hij voor mij? en wat doet Hij in mij? Vooris waren zij zeer geïnteresseerd voor de psychologie. Zij verwachtten van de psychologie belangrijke steun voor de oplossing van wijsgeerige vragen en stelden zich serieus de vraag of de psychologie voor het verstaan der Openbaring niet belangrijke diensten zou kunnen bewijzen, ja, zelfs zou kunnen leiden tot een nieuwbouw der theologie. Ten gevolge van deze psychologische geïnteresseerdheid en deze sterke aandacht voor zelfbeschouwing voolde deze strooming zich verwant aan het pletisme. Bovendien wilde men „open“ zijn voor de niet christelijke wetenschap en de niet christelijke cultuur. Men wilde waardeeren het goede dat optoefde buiten de eenheid der kerk. Moest men niet verwachten dat krachtens Gods algemeene genade „wonderen van waarheid en schoonheid“ in de ongelovige wereld zouden openbaar worden? En eindelijk leefde in deze „jongeren“ van destijds een zeker relativisme. Kunnen wij, zoo vroeg men zich af, wel voor het Gereformerd beginsel opkomen met de pretentie alsof het de waarheid zou zijn?

Deze strooming was sinds den vorigen wereldoorlog steeds sterker. Ze sympathiseerde min of meer met Geelkerken, ze oriënteerde zich aan de ethischen, ze had sympathie voor de N.C.S.V., ze verwachtte wat goeds van de Buchmannbeweging. Maar onder den permanenten druk van de Kuyperianen en de zoo aanstands te noemen derde strooming, hield ze zich koest en als bepaalde figuren zich eens wat ver van hunk waagden,

ADVENTSWEELDE IN OFFERGANG.

„...en hij, die de beloften ontvangen had, heeft zijn eeniggeborene geofferd“.....

Hebreë 11: 17b.

Wat heeft Abrahams offergang naar Moria nu met Advent te maken? Loopen daar nu lijnen van Genesis 22 naar Lucas 1 en 2?

Hebreë 11 geeft ons daarop een bevestigend antwoord: Abraham is wel waarlijk Adventskind. Want „advent“ wil letterlijk zeggen: komt. En de beloften, waarvan de Schriften vol zijn, in den Ouden zoowel als in den Nieuwen Dag, zijn één verkondiging van het Evangelie: „de Heere komt!“ Hij komt met de vervulling van Zijn beloften. Daarom werd 't Kerstfeest — heeft Abraham niet met verheuging verlangd, opdat hij den dag van Christus zou zien — en heeft hij hem niet gezien? — en is hij niet verblijd geweest? — Daarom wordt 't Kerstfeest, alle dagen, en op den Doorluchtigen Dag, dien de Kerk „jongste dag“ pleegt te noemen, volmaakt — ja Christusfeest! En Adventskinderen zijn zij, die den HEERE verbeelden, de gegeven belofte vasthouden, vurig bidden: „kom, Heere Jezus, ja kom.....“

De HEERE komt, met de vervulling van Zijn beloften — maar (en dat is de diepe rijkdom, doch ook de ernstige verantwoordelijkheid van het Verbond der genade) alléén in den weg van het geloof. En dat glanst boven Abrahams offergang: door het geloof!

Want de dag van Christus is dit: dat de dooden levend worden gemaakt. Dooden levend maken? daar glimlacht de natuurlijke mensch om. Maar de geestelijke geloóft, want hij heeft de beloften ontvangen en geloóft. Abraham geloóft: aan Sara wordt een zoon geboren — dat is de belofte des HEEREN. Zoo luiden de klokken van Advent.

Abraham geloóft. Het wordt nog moeilijker, nog novellier voor hem, dan toen 't ongerijmd was: toen had hij Izak nog niet — nu bezit hij hem, en dit kind is de weelde van zijn oude leven. Adventsweelde — zoo komt Messias immers? En nu gaat de oude vader zijn offergang, den zwaarten van zijn leven, zwaarder dan zijn elgen doodsgang. Houden de klokken van Advent voor eeuwig op te luiden? Waar blijft God de HEERE nu met Zijn beloften? Staat heel de Messiaansche eeuw niet als op de punt van een naald?

Abraham geloóft. Hij offert zijn jongen. Den zoon der beloften. Toen hij geboren werd, terwijl vaderkracht en moederschoot verstorven waren, klonken de Adventsklokken: de dooden worden levend gemaakt! En Abraham zag den Dag van Christus.

Nu wordt het stil op Moria. Zwijgen de Adventsklokken?

NEEN! Nóg ziet Abraham den dag van Christus. In zijn hart luiden de klokken, de klokken van Advent, al is de nevel zwaarder dan ooit. Door het geloof offert hij zijn eeniggeborene, overleeggend: God is machtig, hem uit de dooden te verwekken. Dat is de dag van Christus: dat de dooden worden levend gemaakt!

O, die beloften! Daar staat de HEERE achter. En Hij komt! Op Moria. — Over de velden van Bethlehem-Efratha. — In den dag van glorie en weedom. — Het is Advent. En Adventskinderen zijn zij, die gelooven. Die met een groot verlangen den dag van Christus verbeelden. Kom, Heere Jezus, ja, kom.

Apeldoorn.

J. SMELIK.

retireerden ze na een opkomende kritiek meestal zeer spoedig — jehaas niet steeds op een bijzonder indrukwekkende manier.

En eindelijk was er de strooming welke onder de stimulans van mannen als Schilder, Vollenhoven, Dooyeweerd, Woelderink, Jansz bewust en resoluut teruggreep op de reformatie. Ze wilde Gods Woord weer verstaan, zooals het naar zijn aard is, dus als de niet-wetenschappelijke, concrete boodschap des HEEREN. Ze wilde zich zoo diep mogelijk bewust maken het onderscheid tusschen Woord Gods en het theologisch systeem. Ze wilde doorbreken de zinloze worsteling van subjectivisme en objectivisme, weer komen tot het leven uit het van boven komend en normatieve genadewoord van God. Ze wilde weer leven uit het sola fide en het sola gratia in iedere situatie en bij elke beslissing.

Zij, die in 1944 en volgende jaren uit de Gereformeerde Kerken werden gedreven, behoorden in hoofdzaak, wilden althans behooren, tot deze laatste genoemde nuance. De eerste strooming verloor en verliest zenderoogen haar kracht en invloed. Haar constructies hebben den greep op de geesten verloren in de geweldige, geestelijke dynamiek onzer dagen. Met name de studeerende jeugd is er sberisch voor. Jullie weten evengoed als ik, dat bij de scherpe, levende geesten onder de studeerende jeugd voor zoover ze niet religieus onverschillig wordt, Karl Barth troef is. En temidden van alle verwarring komt nu de tweede strooming met kracht naar voren. Ze was verschrikkelijk synodaal. Niet — dat nemen we naar den aard der beide allereerst aan — uit persoonlijke motieven, maar omdat ze intuitief krachtens haar subjectivistisch-personalistische instelling in de vertegenwoordigers der laatste genoemde nuance haar meest principieele en krachtigste tegenstander ontwaarde. Wel was de verbeeldenheid waarmee ze nieuwe leerstellingen vaststelde en handhaafde en schoningen chleip voltrekken in

flagrantie
hartigheid
schappen
getobd me
van de bu
het besluit
om de la
synodale
inwendig
tisch groo
actie. Du
tien ja
hebben g
hij is med
de N.C.S.
oort tot
Nu gesch
die een
„haar ke
amied....
teit On
dragers
graven v
roepen s
Nu zou
zijn, dat
Ravinck
hebben g
allertief
n gouden
Gereform
dat over
uit de re
juister ge
naar waar
Hoezeer
de geboek
ik tot mi
latie, niet
Ik wil i
en verla
Jullie l
opgeheve
doen —
van God
doet in d
woord, d
Voorre
waag is v
een avon
eenige re
avondma
heid des
spot met
geloofs“
over kop,
en tot nu
fereeren
leven het
activiteit
aanwezig
Vervolg
de „eeng
uiterda
len niet
aanpassen
hinderen
heid des
criterium
welken
Wanne
en onop
situatie
Want i
conform
klaren vo
vorme, c
ders onop
ten zijn
namen d
geschiede
hun reken
nog pas
leergang
hebben e
gen. Kan
moeten a
gemeenz
aangezich
singen en
utspakke
metterda
daar niet
Maar t
welke aar
aangezich
gen, van
zweren —
ale wij
en werke
utspakke
sieden v
Terwijl
laatste sy
hun ten
dus geen
zullen lee
eentenim
het onder
op soer
niet alle
ming is
tegenin b
En terw
wij kunne
mede-amt
werpen b
met wile
schap leve
den —

flagrante tegenstelling met de breedheid van opvatting en ruim-
hartigheid waarvan de broeders in andere kerkelijke gemeen-
schappen mochten genieten — ik weet dat sommigen hebben
getoed met de discrepantie tussen de ruimheid ten opzichte
van de buitenstaanders en de engheld en bekrompenheid in
het behouden en handelen op het eigen kerkelijk erf — maar
om des levens wil moet men zoo doen. Bovendien, waren de
synodale uitspraken met hun zware accentuering van een „een-
heidige genade“ vergegelenden doop, niet sterk subjectivis-
tisch georiënteerd? En nu zien we dan deze strooming in volle
actie. Dijk heeft er de handen meer dan vol aan. Zou Wirth
tien jaar geleden een schijn van kans op een professoraat
hebben gehad? Welnee, toen met men — ik hoor het nog —
hij is medewerker van Woord en Geest geweest en dwcept met
de N.O.S.V. Zouden toen mannen als Wieringa en Overduin
oort tot de gemeenschap der hooge synode zijn toegelaten?
Nu geschiedt zoowel het een als het ander. En op de synodes,
die een groote fractie van de gereformeerde gemeenschap uit
„haar kerk“ joegen, vecht deze strooming — risum tenatis,
amiet... of men: quis non flet? — voor documentati-
teit. Onmiddellijk na het uitwerpen van vele mede-ambts-
dragers zingen zij het lied der eenheid! Justit geroed met het
graven van een nieuwe diepe kloof tussen hen die één waren,
roepen zij allen op bastaande kloven te dempen!

Nu zou het niet te verwonderen, ja verloor te verwachten
zijn, dat deze strooming, uitwerkend en voortstootend wat
Radnick, Buffinga, Barky Wolf en anderen reeds in boeken
hebben gedaan, n.l. het samenwerken met allerlei vogels, van
allerlei niet gereformeerde pluinage, nu ook nog een orgaan
zouden uitgeven om de tendens tot synthese, welke in de
Gereformeerde Kerken troef is nog wat te stimuleren. En
dat overwegende, is mij de samenwerking van hen, die werkelijk
uit de reformatische krachten willen leven veel liever. Of,
juister gezegd: de eenige mogelijke indien ze althans geacht
naar waarheid en oprechtheid.

Hoezeer de idee van een blad uitgaande en ten dienste van
de geheele Gereformeerde gemeenschap mij dus ook heeft, toch kan
ik het mijn groote spijt momenteel, in de bestaande consti-
tutie, niet zonder meer als medewerker toetreden.

Ik wil dat nu na julle antwoord nog wat concreter zeggen
en verlieten dan uit mijn eerste brief blijkt.

Julle hebben de hand van het „Eenheid des geloofs“
opgeheven. Dat is een zeer ernstig ding. Dat kan men alleen
doen — en dat doet men in feite ook altijd — voor het oog
van God en zijn Zoon Jezus Christus. En wanneer men dit
doet in den volen ernst van een voor Gods aangezicht gesproken
woord, dan brengt dat zijn consequenties mee.

Vooreerst verdaart men ook spreken, dat datgene aan-
wens is wat noodzakelijk is om in kerkelijke gemeenschap rond
een avondmaalstafel te zitten, maar dat tegelijk ook zonder
eenige reserve tot het werkelijk zich scharen om dien eenen
avondmaalstafel te leiden moet. Wie durft spreken van eenheid
des geloofs en niet tegelijk naar die gemeenschap streeft,
spot met den ernst van het goddelijke woord „eenheid des
geloofs“ (Ef. 4:13). Natuurlijk bedoel ik niet dat men hals
over kop, los van alle verbanden waarin men geboren werd
en tot nu toe leefde een kerkelijke eenheid onder elkaar moet
forceren! Geen sprake van. De historische situatie waarin we
leven hebben we te aanvaarden als uitgangspunt van alle
activiteit. Maar wel bedoel ik hiermee, dat de wil tot eenheid
aanwens moet zijn en het streven daarnaar moet beginnen.

Vervolgens verklaart men als men serieuze het bestaan van
de „eenheid des geloofs“ onder elkaar constateert, dat de
ultraard heel goed overwogen en doordane onderlinge verschil-
len niet van dien aard zijn, dat zij de eenheid des geloofs
aantasten en de kerkelijke gemeenschap zouden moeten ver-
hindern of doen ophouden. Intendeel, men spreekt „eenheid
des geloofs“ constaterende uit, dat die verschillen geen
criterium mogen zijn, noch voor het aangaan, noch voor het
weigeren van kerkelijke gemeenschap.

Wanneer ik nu deze simpele, voor ieder monsch overduidelijke
en onomstootelijke feiten overweg in verband met de concrete
situatie, waarin wij allen verkeeren, dan loop ik hopeloos vast!

Want zij die in de Gereformeerde Kerken zich binden of
conformeren aan de synodale besluiten en handelingen, ver-
klaren voor Gods aangezicht, dat de leeruitspraken welke her-
vormde, chr. gereformeerde en vrijgemaakte gereformeerde broe-
ders unaniem en volstrekt verwerpen, meer zeker criterium moe-
ten zijn voor kerkelijke gemeenschap en uitsluiting. En zij
nemen dan ook de op grond van deze overtuiging inderdaad
geschiede schorsingen en uitsluitingen zeer uitdrukkelijk voor
hun rekening! De beroemde revile-synode verklaarde immers
nog pas zeer bevestigd, dat de generale synodes „krachtens het
leerzegg van Christus' kerk“ de bewuste leeruitspraken gedaan
hebben en dat deze „ultraard“ een „bindend karakter“ dra-
gen. Kan dat iets anders zijn dan dat ze een beslissende rol
moeten spelen bij het aangaan en weigeren van kerkelijke
gemeenschap? En bovendien verklaarde deze synode voor Gods
aangezicht, dat zij de door de vorige synodes verrichte schor-
singen en uitsluitingen ten volle voor haar rekening nam. Deze
uitspraken en verklaringen nu nemen alle Gereformeerden
metterdaad en consequent voor hun rekening, zolang zij zich
daar niet duidelijk en publiek tegen verzetten.

Maar terwijl de broeders uit de gebonden kerken, ook die
welke aan „Eenheid des geloofs“ meewerken, dat voor Gods
aangezicht uitspreken en blijven uitspreken — ik mag ook zeg-
gen, want het geschiedt in de kerk, zweren en blijven
zweren — saboteeren zij deze leeruitspraken op de meest radi-
cale wijze! Ze helpen mee een orgaan in het leven te roepen
en werken er aan mee, waarin de door hen besproken leer-
uitspraken op de scherpste en meest principiële wijze zullen be-
streden worden!

Terwijl alle Gereformeerde ambtsdragers zich nog door de
laatste synode hooren toeroepen, dat de minimale eisch welke
hun ten aanzien van de leeruitspraken gesteld wordt, waarvan
dus geen syllabe mag worden afgedaan, deze is, dat zij niets
zullen leeren wat niet ten volle met de leeruitspraken in over-
eenstemming is, werken sommigen mee aan de oprichting en
het onderhouden van een blad, dat reeds in het eerste nummer
op zeer principiële en meeslepende wijze gaat propageeren
niet alleen wat daarmee in geen enkel opzicht in overeenstem-
ming is, maar wat daar zelfs volkomen van verschild en
tegenin botst.

En terwijl deze broeders in de kerk feitelijk en zakelijk zeggen:
wij kunnen en mogen de geschorsten en geweeten niet als
mede-ambtsdragers in Christus' kerk begroeten, we wierpen en
werpen hen daarom uit en we kunnen daarom met hen en
met wie hen blijven erkennen niet in één kerkelijke gemeen-
schap leven en niet aan één tafel den dood des Heeren verken-
digen — roepen ze buiten het „terrein“ van de kerk, op het

„terrein“ van de pers luidt uit: er is tussen hen en ons
eenigheid des geloofs!

Maar, broeders, en ik zeg het volstrekt ernstig, is dit beweren
geen leugen voor God indien men dat geloof aan die eenigheid
des geloofs niet concreetiseert door — en ik noem ook het
minimale van wat noodzakelijk is — publiek te verklaren, dat
hun schorsing een scheuring der kerk en een zonde is tegen
God en dat permanent blijft?

Hoe meer ik over dit alles nadenk, hoe dieper ik onder den
indruk kom van het onzuivere en onwaarsachtige van heel dit
doen. Ik vraag mij telkens af: hoe is dit alles mogelijk? Heeft
men dan geen oog en geen hart meer voor den levenswij-
 welke hoort bij het koninkrijk Gods? Hoe kunnen de ver-
houdingen in zoo korten tijd zoo verworden en verdorven
worden. Wat ontbreekt een officieel kerkelijk zonde, welke
ondanks alle vermanen volgehouden wordt, een lawne van
ongerechtigheid!

Mag ik nog een ding noemen?

Julle kent de uitspraak van de revile-synode, dat de ver-
anderde situatie in de Kerken een nieuwe uitspraak over som-
mige punten betreffende het genadeverbond wenschelijk maakte.

Julle weet ook terdege waarop deze uitspraak doelde. De
synode had, dat verklaarnde, het oog op een verbondsbeschou-
wing, waarvan zij weinig verstond, maar die zij als veruitwen-
ding van het verbond typeerde. Op en buiten de synode werd
gezegd, dat de nieuw geformuleerde uitspraken in eenster in-
stantie tegen die uitsluitende verbondsbeschouwing waren ge-
richt. In de zwartste kleuren werd zij geschilderd. Die was
het groote gevaar voor de kerken! Daartegen moest het koste
wat het koste gestreden worden! En duidelijk werd uitgesproken
wie de boose demon was welke dit monster weer met nieuw
leven had bezield. Prof. Ridderbos schreef het open en duidelijk
in het Gereformerd Weekblad! Die boose demon was... De
Woelderink! Tegen hem waarschuwde julle synode! Om hem
te weerstaan produceerde julle synode de nieuwe verklaring
inzake het genadeverbond. En nu gaan julle met De Woelderink
samenwerken. Neen niet op een „neutraal terrein“ of op een
„terrein van de gemeene gratie“, neen, om leiding te geven in
het geestelijk leven waar naar ons aller overtuiging de reali-
teiten van verbond en belofte van allesbeheerschende betekenis
zijn. In die samenwerking zal De Woelderink permanent en
resoluut ingaan tegen die nieuwe verklaring, dus tegen de
leer der Gereformeerde Kerken inzake het verbond! En julle
werken daarin met hem mee! Julle helpen hem zakelijk en
feitelijk in het ondergraven en vernietigen van de leer omtrent
verbond en belofte, waaraan julle gebonden zijn en je nog
dagelijks bindt. Maar ik vraag weer: kan dat mag dat? Is
dat waarsachtig, eerlijk, open? Als De Woelderink predikant bij
de Geref. Kerken was zou hij onherroepelijk geschorst moeten
worden. Als hij vroeg predikant te worden zou hij onherroep-
elijk teruggewezen worden. En terwijl julle dat weten roepen
julle toch maar: er is eenigheid des geloofs! En julle blijft
dit roepen terwijl julle je metterdaad bindt aan het volstrekt
afwijpend oordeel dat julle synodes uitspreken over het hart,
de ziel van De Woelderinks heerlijke boodschap.

O, ik weet het uit eigen ervaring, die als een smartelijke
herinnering in mij voortleeft: ons vleesch heeft een prachtigen
voorraad argumenten om het onwaarsachtige van dit doen te
camoufleren. Je kunt spreken over gereformerd in engeren
en ruimeren zin, over de kerk met een hoofd- en kerk met
een kleine letter, je kunt praten over oecumeniciteit, over
geloofseenheden in de geloofsverderheid, over het onderscheid
tussen het „terrein“ van de kerk en dat van de pers enz.

We kunnen ontroerend spreken over den nood waarin de kerk
verkeert en waarin toch „iets“ moet gedaan worden enz, enz.
Maar we moeten geen nevels blaas over dat ene punt, dat
julle zakelijk gaan bestrijden in de krant datgene waar je in
de kerk onder eede aan gebonden bent; dat julle eenigheid
des geloofs poneert tussen julle en hen, die je in de kerk
schorst en weert, feitelijk of stilzwijgend!

Ik zal nu maar ophouden. Ik was van plan, zoals ik in
het begin reeds schreef, nog uitvoerig op Dondorp's brief in
te gaan. Maar ik heb al zo lang zitten schrijven. En het is
ellendig je al deze dingen opnieuw voor te stellen, in te denken
en woord voor woord te moeten neerschrijven. Een diepe smart
komt in je op, als je niet in welk een ontstellend tempo de
kerk achteruit vliegt in geloof, in ernst, in strijd tegen de zonde
de wereld, in eenvoud en waarsachtigheid. Ik heb nooit
geweten, dat een zonde in de leiding en regering der kerk
zulk een ontzettende, katastrofale gevolgen zou hebben. We hebben
de geschiedenis van richters en koningen en van de kerk aller
eeuwen nog zoo slecht verstaan.

Samenvatting wil ik verklaren, dat ik graag wil meewerken,
maar: in een zuivere, on dubbelzinnige
relatie en positie. Of, anders gezegd: de „eenheid des geloofs“
moet niet slechts genoemd maar inderdaad beleiden en
dus beleefd worden in het ons leven en speciaal in de
concrete samenwerking ten aanzien van het blad. En dit impli-
ceert mij, het zich accoord verklaren met wat ik in mijn
eersten brief schreef.

God geve de waarsachtige gemeenschap, door een werkelijk
en ten volle leven uit het geloof. Dat, maar dan ook alleen,
wordt het goed.

C. VEENHOF.

„INSTEMMEN“ — OOK MET DE LEER- UITSPRAKEN OMTRENT „DE ZIEL“.

Vóór verleden week haalden we (de titel was per
abus niet als titel gedrukt) in ons artikelje „In-
stemmen“ de door de „synode“ van ginds officieel
aangevaarde uitspraak aan: „ingeval een kandidaat met
de bedoelde uitspraken geen INSTEMMING zou kun-
nen betuigen, zou de classis naar het oordeel der sy-
node inderdaad GEROEPEN zijn hem af te wijzen“.

Van dienstdoende ambtsdragers gold hetzelfde. Posi-
tief instemmen.

Nu hebben we in ±26 hoofdartikelen een predikant
besproken, die zeer bewust verklaart niet in te stem-
men met die uitspraken (inzake de ziel). Hij verklaarde
ge onjuist. Al zeide hij vraagtekens, instemmen
deed hij niet, wel bestrijden.

Als die kandidaat, wiens preekconsent afgenomen
is, nu eens door dien dominee geëxamineerd was? Wat
dan?

Maar hij is niet geëxamineerd door hem, zegt
iemand.

Ik vraag: hoe weet u dat? Al is 't zoo: hij heeft
bericht gekregen van die afwijzing. Hij conformeert
zich eraan, dat op zijn praekatoel niet komen mag wie
99 % minder tegenspraak dan hij!

Destijds is van een hoogleraar gezegd: hij is af te
zetten, want: hij had zijn bedenkingen niemand anders
dan de synode mogen zeggen (wat de man overigens
al gedaan had). Vonnis: hij is woordbreker. Allen
kraaien het na.

Maar die dominee — die schreef het niet aan de
synode, doch aan anderen. Althans aan hen het eerst
(meer weet ik niet). Ook een woordbreker?

De man preekt nog lustig.

Kom Ridderbos, kom Nauta, komt gij allen: God is
een God van recht.

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Volgende brief kwam bij de Redactie in; onze mede-
werker bracht eenige cijfers aan, die naar zijn ant-
woord verwijzen:

Alblasserdam, 11 Nov. 1940.

Geachte Redactie,

Tegen het art. van br. K. v. Huizen „Nog eens de
A.N.O.V.-kwestie“ heb ik het groote bezwaar, dat hij
deze kwestie onzuiver stelt. Daarom verzoek ik U
mijn antwoord op zijn art. in „De Reformatie“ op te
nemen, nadat dhr v. H. hiervan kennis heeft kunnen
nemen.

Antwoord aan br. v. Huizen.

Moeten we ons apart gaan organiseren? Deze
vraag dient elk Chr. onderwijzer na de toetreding van
„de Groote“ tot 't A.N.O.V. en de daarop gevolgde Gron-
ingsche reactie, zich te stellen (1).

Br. v. H. bespreekt deze vraag in „De Reformatie“
van 2 Nov. '40. Naar mijn mening had hij eerlijk-
heidshalve moeten beginnen, om aan het woord A.N.
O.V. toe te voegen: „federatie van..... enz.“. Dat
werpt op de kwestie al een eenigszins helderder
licht (2).

Wanneer hij dan voorts vraagt, of toetreding een
principiele kwestie is en het zonder gebod beginnen
der A.N.O.V. vergaderingen becritiseert, dan moge
hij zich ook de vraag stellen of niet „De Groote“ dat
ter A.N.O.V. tafel zal brengen, wat in eigen organi-
satie eerst biddend overwogen is, om daarna te zien of
men in kwesties van maatschappelijke of technische
aard met andere onderwijzersbonden niet tot over-
eenstemming kan komen. Is dat mis? Ik stem toe, er
zal nauwlettend toegezien moeten worden, maar men
moet „De Groote“ niet verlaten vóór het met dat
A.N.O.V. misloopt en „De Groote“, ondanks protesten
toch aangesloten wil blijven (3).

Het kan zijn, dat hier sprake is van streven naar de
valsche eenheid, maar dat is met wat br. v. H. in zijn
art. schreef, nog niet bewezen. De tijd zal dat leeren!

En wat br. v. H. verder opmerkt inzake Dr v. Nif-
trik en het „te heterogene gezelschap“ van „De
Groote“, doet niets terzake bij de bepaling van ons
standpunt ten aanzien van de toetreding van „De
Groote“ tot het A.N.O.V. (4).

Dat zijn zaken, die apart dienen overwogen te wor-
den. En had men bezwaren daartegen, welnu waarom
die dan niet langs den organisatorischen weg aan de
orde gesteld?

Ik acht het niet verantwoord om na de aansluiting
van „De Groote“ bij het A.N.O.V., haar nu zoo maar
zonder meer te bejegenen, zooals de Groningsche on-
derwijzers deden.

Dat er bij valsche eenheidsidealen conflicten komen
is een reden tot blijdschap, maar dan zullen wij er
alles toe moeten doen, om te vermijden, dat door onze
haast de conflicten onzuiver zouden worden.

Het is mijn eerlijke overtuiging, dat br. v. H. hier
een onzuiver conflict forceert en dat wij hierin niet
met hem mee mogen gaan (5).

Met de meeste hoogachting, Uw dw,

G. VOS,

Zeevaartsr. 19, Alblasserdam.

1. Zeer juist! Deden alle Christelijke onderwijzers
het maar!

2. Heusch? 't Is toch zeker mijn schuld niet, dat het
A.N.O.V. heet, zooals het heet? Een verbond heet
het. Dien naam heb ik niet uitgevonden, maar is welbe-
wust door anderen gekozen en daarom meen ik hem
zonder meer te mogen gebruiken.

3. Vindt u? Dacht u werkelijk, dat de aansluiting
bij het A.N.O.V. op zichzelf staat? Ik geloof, dat
niets op zichzelf staat.

En hier is het verband duidelijk aanwijsbaar!

Waarom liet men Dr Van Niftrik optreden? Om-
dat, volgens verklaringen van leden van het H. B. de
verhouding tussen Kerk en School, tevoren bespro-
ken door Dr K. Dijk, nu ook eens van een anderen
kant diende te worden belicht. Wie zouden daarop
hebben aangedrongen! Allicht dezelfde menschen, die
— al weer volgens het zeggen van H. B.-leden —